

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до написання та захисту кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

для студентів усіх форм навчання

за освітньо-професійними програмами кафедри економіки, права

та управління бізнесом

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до написання та захисту кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
для студентів усіх форм навчання
за освітньо-професійними програмами кафедри економіки, права
та управління бізнесом

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри ЕПУБ.
Протокол № 9 від 13 березня 2019 р.

ОДЕСА ОНЕУ 2019

Методичні вказівки до написання та захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра для студентів усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами кафедри економіки, права та управління бізнесом / Укл. Н. В. Сментина, Н. В. Добрава. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2019 р. – 48 с./

Укладачі: Н. В. Сментина, д-р екон. наук, доцент
 Н. В. Добрава, канд. екон. наук, доцент

Рецензенти: Г. О. Пудичева, канд. екон. наук, ст. викладач
 (зовнішній рецензент)
 М. М. Осипова, канд. екон. наук, доцент
 Л. М. Гейко, канд. екон. наук, доцент

Коректор: А.О. Ковальова

ЗМІСТ

1. Загальні положення	4
2. Вибір теми кваліфікаційної роботи магістра	5
3. Вимоги до основної (змістовної) частини кваліфікаційної роботи	6
3.1. Вимоги до змісту тем освітньо-професійної програми «Муніципальна економіка»	7
3.2. Вимоги до змісту тем освітньо-професійної програми «Економіка, планування та управління бізнесом»	10
4. Написання вступу та висновків до кваліфікаційної роботи магістра ...	13
5. Підготовка до малого захисту	20
6. Складання реферату кваліфікаційної роботи магістра	21
7. Підготовка роздаткового матеріалу кваліфікаційної роботи магістра для захисту в атестаційній комісії	23
Додатки	
Додаток А. Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт магістра	26
Додаток Б. Заява на виконання кваліфікаційної роботи магістра	30
Додаток В. Завдання на кваліфікаційну роботу магістра	31
Додаток Д. 1. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи магістра за темою I блоку ОПП «Муніципальна економіка»	33
Додаток Д. 2. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою II блоку блоку ОПП «Муніципальна економіка»	34
Додаток Е.1. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою I блоку ОПП «Економіка, планування та управління бізнесом».....	35
Додаток Е.2. Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою II блоку блоку ОПП «Економіка, планування та управління бізнесом»	36
Додаток Ж. Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи.....	37
Додаток К. Зразок анотації на кваліфікаційну роботу магістра	38
Додаток Л. Заява щодо самостійності написання роботи	39
Додаток М. Титульна сторінка реферату	40
Додаток Н. Зразок змістовної частини реферату кваліфікаційної роботи..	41
Додаток О. Титульна сторінка роздаткового матеріалу для захисту в АК	47

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра (далі – кваліфікаційна робота магістра) – є самостійним оригінальним науковим дослідженням студента, виконаним під керівництвом наукового керівника. Основне її призначення – продемонструвати рівень засвоєння компетенцій, передбачених відповідною освітньо-професійною програмою кафедри економіки, права та управління бізнесом другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Основні вимоги до організації підготовки та захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра всіх спеціальностей та форм навчання в ОНЕУ, до її оформлення та підготовки до захисту містить методичне видання університету – «Основні вимоги до організації підготовки та захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра всіх спеціальностей та форм навчання» / Уклад. Н. В. Сментина, В. О. Кравченко. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2017 р. – 44 с.

Дані методичні вказівки покликані надати допомогу магістрантам у написанні кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр за тематикою, що рекомендована кафедрою економіки, права та управління бізнесом за освітньо-професійними програмами другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Вони містять перелік тем, рекомендованих кафедрою, вимоги до змісту кваліфікаційної роботи з урахуванням специфіки рекомендованої тематики, зразки заповнення супровідних документів та вимоги до роздаткового матеріалу, який магістранти представляють членам атестаційної комісії під час захисту.

2. ВИБІР ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Проектною групою за освітньо-професійними програмами кафедри економіки, права та управління бізнесом розроблена тематика кваліфікаційних робіт магістрів. Вона містить рекомендовані теми, представлені в розрізі двох блоків.

За освітньо-професійною програмою **«Муніципальна економіка»** теми *першого блоку* передбачають дослідження проблем економіки та планування розвитку муніципального утворення, *другого блоку* – планування розвитку підприємств та установ муніципального сектора (див. *Додаток А*).

За освітньо-професійною програмою **«Економіка, планування та управління бізнесом»** теми *першого блоку* передбачають дослідження проблем економіки та планування розвитку підприємницького середовища в системі державного регулювання, *другого блоку* – планування розвитку існуючих підприємств та установ (див. *Додаток А*).

Вибрана магістрантом тема кваліфікаційної роботи в обов'язковому порядку узгоджується з науковим керівником, закріплюється за магістрантом на підставі його особистої заяви (*Додаток Б*) та затверджується на засіданні кафедри.

Магістрант має право запропонувати науковому керівнику власну тему, яка відповідає його інтересам, сфері діяльності та сформульована в межах освітньо-професійної програми чи навчального плану магістра. За згодою та консультацією наукового керівника тема може бути сформульована по іншому, але в межах окреслених блоків.

При виборі теми необхідно визначити об'єкт та предмет дослідження. Так, у темах обох блоків у дужках обов'язково зазначається на прикладі якого регіону, області, міста, об'єднаної громади, сфери, сектора, галузі, підприємства тощо) магістрант виконуватиме дослідження.

Науковий керівник підтверджує узгодженість теми своїм підписом біля свого прізвища.

Після затвердження теми, науковий керівник розробляє завдання на кваліфікаційну роботу, в якому вказуються питання, які належить розробити, рекомендовані джерела інформації, графічний матеріал, який необхідно подати, а також послідовність виконання і конкретні терміни подання розділів роботи науковому керівникові.

Завдання на кваліфікаційну роботу магістра видається науковим керівником на типовому бланку, де обов'язково вказується строк його видачі і строк завершення виконання роботи (*Додаток В*).

3. ВИМОГИ ДО ОСНОВНОЇ (ЗМІСТОВНОЇ) ЧАСТИНИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основна (змістовна) частина кваліфікаційної роботи магістра складається з трьох послідовних розділів – теоретичного, аналітичного та прикладного, кожен з яких повинен бути поділений на 3-4 підрозділи. Назва розділів та підрозділів (параграфів) має чітко відображати зміст викладеного в них тексту і повинна бути достатньо лаконічною.

РОЗДІЛ 1 розкриває теоретичні основи вибраної проблеми. Рекомендований обсяг 15-25 сторінок.

РОЗДІЛ 2 носить аналітичний характер. Рекомендований обсяг 25-30 сторінок.

РОЗДІЛ 3 містить узагальнюючі результати аналізу, конкретні пропозиції та рекомендації з подальшого вдосконалення діяльності об'єкта дослідження відповідно до специфіки предмета дослідження. Рекомендований обсяг – 25-30 сторінок.

☞ У кінці кожного розділу необхідно коротко підсумувати результати проведеного дослідження, викласти одним чи декількома реченнями висновки з основного змісту кожного параграфа розділу.

Висновки відділяють одним пустим рядком від основного тексту розділу та оформлюють під надписом «Висновки до розділу».

3.1. Вимоги до змісту тем освітньо-професійної програми «Муніципальна економіка»

Тематика кваліфікаційних робіт, що рекомендується кафедрою за даною освітньо-професійною програмою, складається з двох блоків.

Перший блок тем стосується вирішення найбільш суттєвих й актуальних проблем соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць держави. Теми даного блоку можуть стосуватися розробки програм/планів/прогнозів соціально-економічного розвитку регіону/ району/ міста/ об'єднаної територіальної громади, дослідження інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності територіальних систем тощо.

Другий блок тем поєднує проблеми планування та розвитку комунальних підприємств. Теми даного блоку зорієнтовані на розробку пропозицій з удосконалення діяльності комунальних підприємств галузі житлового господарства м. Одеса, планування розвитку комунальних підприємств з благоустрою міста, доцільності їх реорганізації тощо.

Структура основної частини кваліфікаційної роботи магістра залежить від блоку тем, до якого входить вибраний студентом напрям дослідження.

Теми 1 блоку

Перший розділ основної частини повинен відображати теоретичні аспекти за напрямом теми дослідження. Наприклад, теоретичні аспекти планування

економічного розвитку територіального утворення, інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці тощо.

Другий розділ присвячується аналізу територіального утворення на базі якого проводиться дослідження. Наприклад, аналіз інвестиційної привабливості Одеської області, аналіз ресурсного потенціалу Баштанської об'єднаної територіальної громади тощо.

Обов'язково другий розділ має містити загальну характеристику територіального утворення та порівняльний аналіз з іншими утвореннями та за можливості місце в Україні.

Третій розділ стосується пропозицій щодо теми наукового дослідження. Наприклад, обґрунтування заходів з підвищення інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці, пропозицій з формування прогнозних та програмних документів розвитку адміністративно-територіальної одиниці тощо.

Теми 2 блоку

Перший розділ основної частини повинен відображати теоретичні аспекти за напрямом теми дослідження.

Так, наприклад, якщо тема стосується планування розвитку комунальних підприємств, то у розділі мають бути висвітлені теоретичні аспекти цієї проблеми: сутність, необхідність та призначення планування, етапи й методи побудови планів, порівняльна характеристика різних видів планів та обґрунтування вибору конкретного.

Якщо тема стосується регулювання цін на послуги комунальних підприємств, то у розділі відображаються теоретичні засади ціноутворення на підприємствах житлово-комунального господарства підприємства: необхідність та мета, методи, особливості державного регулювання.

Другий розділ присвячується аналізу фінансової та/або господарської діяльності підприємства за останні 3 роки.

Аналітичний матеріал повинен включати такі напрями:

Перший (обов'язковий) напрямок передбачає загальну характеристику діяльності підприємства. Слід надати повну назву підприємства, скорочення (за наявності), юридичну адресу, представити коротко історію його створення, організаційно-правову форму, місце підприємства на ринку, основні техніко-економічні показники діяльності підприємства у динаміці не менше ніж за три роки.

Другий напрямок – поглиблений аналіз внутрішнього стану підприємства: залежно від предмета дослідження – аналіз господарської діяльності, фінансового стану підприємства, ефективності виробництва, управління підприємством.

Третій напрямок (залежно від теми) – аналіз рівня конкурентоспроможності підприємства або діагностика зовнішнього оточення підприємства з позицій основних конкурентів, постачальників сировини, споживачів продукції.

Базовий аналітичний матеріал, проміжні розрахунки та отримані кількісні результати мають бути подані у таблицях, рисунках, графіках, діаграмах тощо.

Третій розділ стосується пропозицій щодо теми дослідження. Наприклад, заходів з розвитку комунальних підприємств міста, прогнозних показників їх діяльності, пропозицій з формування прогнозних та програмних документів, що стосуються стимулювання їх розвитку тощо. Можливо також розробка та обґрунтування рекомендацій з підвищення рівня ефективності функціонування підприємства чи обґрунтування пропозицій з упровадження аутсорсингу замість діяльності комунального підприємства.

Приклади оформлення змісту кваліфікаційної роботи магістра за двома блоками тем освітньо-професійної програми «Муніципальна економіка» наведені у додатках Д1 і Д2.

3.2. Вимоги до змісту тем освітньо-професійної програми «Економіка, планування та управління бізнесом»

Тематика кваліфікаційних робіт, що рекомендується кафедрою за даною освітньо-професійною програмою, складається з двох блоків.

Перший блок тем стосується вирішення найбільш суттєвих й актуальних проблем ефективного функціонування сфери, сектора, галузі національної економіки або розвитку регіону та держави у цілому. Теми даного блоку можуть стосуватися розробки програм/планів/прогнозів ефективного функціонування галузі, соціально-економічного розвитку регіону/галузі/держави, дослідження проблем безробіття/ зайнятості населення в регіоні, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності територіальних систем тощо.

Другий блок тем об'єднує питання економічного обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності функціонування діючих підприємств. Теми даного блоку зорієнтовані на проведення економічного обґрунтування доцільності диверсифікації/розширення сфери діяльності існуючого бізнесу, обґрунтування стратегії розвитку підприємства тощо.

Структура основної частини кваліфікаційної роботи магістра залежить від блоку тем, до якого входить вибраний студентом напрям дослідження.

Теми 1 блоку

Перший розділ основної частини повинен відображати теоретичні аспекти за напрямом теми дослідження. Наприклад, теоретичні аспекти кон'юнктурних досліджень, розвитку малого підприємництва тощо.

Другий розділ присвячується аналізу ринку за напрямком теми дослідження. Наприклад, аналіз стану розвитку галузі / сектора національної економіки, стану та розвитку малого підприємництва у динаміці тощо.

Третій розділ стосується пропозицій щодо теми дослідження. Наприклад, економічного обґрунтування пропозицій щодо забезпечення ефективного функціонування певної галузі, стимулювання розвитку підприємництва тощо.

Теми 2 блоку

Перший розділ основної частини повинен відображати теоретичні аспекти за напрямом теми дослідження.

Так, наприклад, якщо тема стосується розробки стратегії розвитку підприємства, то у розділі мають бути висвітлені теоретичні аспекти стратегічного планування на підприємстві: сутність, необхідність та призначення стратегічного планування, класифікація стратегій, поняття стратегії розвитку, етапи та методи побудови стратегії, порівняльна характеристика різних видів стратегій та обґрунтування вибору конкретної.

Якщо тема стосується оцінювання фінансового стану підприємства, то у розділі відображаються теоретичні засади оцінювання фінансового стану підприємства: необхідність та мета, методи та показники оцінки фінансового стану підприємства.

Якщо тема стосується конкурентоспроможності підприємства, то у першому розділі слід викласти теоретико-методологічні аспекти конкурентоспроможності підприємства: поняття конкурентоспроможності, фактори конкурентоспроможності, показники та методи її оцінки.

Другий розділ присвячується аналізу фінансової та/або господарської діяльності підприємства або лише діагностиці аналізу фінансового стану, що залежить від мети кваліфікаційної роботи, за останні 3 роки.

Аналітичний матеріал повинен включати такі напрями:

Перший (обов'язковий) напрямок передбачає загальну характеристику діяльності підприємства. Слід надати повну назву підприємства, скорочення (за наявності), юридичну адресу, систему оподаткування, на якій воно перебуває,

представити коротко історію його створення, організаційно-правову форму, місце підприємства на ринку, основні техніко-економічні показники діяльності підприємства у динаміці не менше ніж за три роки.

Другий напрямок – поглиблений аналіз внутрішнього стану підприємства: залежно від предмета дослідження – аналіз господарської діяльності, фінансового стану підприємства, ефективності виробництва, управління підприємством. ***Обов'язковим є представлення у додатках до кваліфікаційної роботи фінансової звітності підприємства за період, що аналізується.***

Третій напрямок (залежно від теми) – аналіз рівня конкурентоспроможності підприємства або діагностика зовнішнього оточення підприємства з позицій основних конкурентів, постачальників сировини, споживачів продукції.

Базовий аналітичний матеріал, проміжні розрахунки та отримані кількісні результати мають бути подані у таблицях, рисунках, графіках, діаграмах тощо.

Третій розділ стосується економічного обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення діяльності підприємства. Він має містити перелік загальних пропозицій підприємству залежно від результатів аналітичних розрахунків; економічне обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення процесів, явищ об'єкта дослідження; прогнозування фінансових результатів; пропозиції щодо вибраної стратегії розвитку підприємства з відповідними показниками розрахунку ефективності наданих пропозицій.

Обов'язковий ілюстративний матеріал за темами даного блоку:

- основні техніко-економічні показники підприємства за 3 останні роки;
- характеристика основних конкурентів;
- SWOT-аналіз підприємства;
- сегментація ринку за конкурентами, споживачами, постачальниками;
- динаміка показників фінансового стану (ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності) та рентабельності підприємства; руху робочих кадрів, продуктивності праці (залежно від теми);

- заходи, що пропонуються, їх економічне обґрунтування та ранжування;
- прогноз основних показників діяльності підприємства;
- аналіз запропонованих варіантів стратегічного розвитку (залежить від теми).

Приклади оформлення змісту кваліфікаційної роботи магістра за двома блоками за темами освітньо-професійної програми «Економіка, планування та управління бізнесом» наведені у додатках Е1 і Е2.

4. НАПИСАННЯ ВСТУПУ ТА ВИСНОВКІВ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Після того, як завершено рукопис основного змісту кваліфікаційної роботи магістра магістр має належним чином оформити результати проведеного дослідження.

Перш за все, необхідно оформити вступ на кваліфікаційну роботу.

У вступі подається обґрунтування актуальності теми дослідження, мета й завдання, об'єкт і предмет, методи, інформаційна база дослідження та відомості щодо апробації результатів дослідження.

Структурні складові вступу (актуальність теми, мета дослідження, задачі дослідження, об'єкт дослідження, предмет дослідження, методи дослідження, інформаційна база дослідження, публікації та апробація результатів дослідження) оформлюють з абзацу та виділяють напівжирним курсивом.

Починається вступ з обґрунтування *актуальності теми*. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми. Характеризуючи стан досліджуваної проблеми, необхідно назвати авторів, які внесли значний внесок у розробку даного напрямку і на роботи яких посилається автор.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи висвітлюється у вступі обсягом не більше однієї сторінки. Рекомендований такий її зміст:

- формулювання сутності проблемної ситуації та обґрунтування її значущості для національної та світової економіки;
- відображення місця даної роботи (дослідження) у загальній проблемі;
- стан розробки вибраної теми дослідження.

Щоб повідомити про стан розробки вибраної теми кваліфікаційної роботи, складається короткий *огляд джерел з вибраної проблеми*, мета якого довести, що саме ця соціально-економічна проблема ще не вирішена, або вирішена лише частково, чи в іншому аспекті і тому потребує подальшого опрацювання. Огляд літератури за темою повинен показати ґрунтовне знайомство студента зі спеціалізованою літературою, його вміння систематизувати джерела, критично їх розглядати, виділяти істотне, оцінювати раніше зроблене іншими дослідниками, визначати головне в сучасному стані вивченості теми.

♣ Бажаним є посилання на роботи наукового керівника, у яких йдеться про проблему, що досліджується.

Після формулювання актуальності наукової проблеми необхідно сформулювати *мету роботи*, визначити *завдання*, які доведеться вирішити для досягнення поставленої мети.

Мета кваліфікаційної роботи – це той результат, на досягнення якого спрямоване наукове дослідження. Мета дослідження повинна бути пов'язана із темою кваліфікаційної роботи. При формулюванні мети не рекомендується вживати слова «вивчення...», «дослідження...», «аналіз...», «оцінка...», оскільки вони вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету дослідження.

Приклад мети кваліфікаційної роботи:

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичні, методичні та прикладні аспекти планування економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Для досягнення поставленої мети визначають завдання роботи.

∅ Завдання формулюють відповідно до плану кваліфікаційної роботи. Ключові слова щодо постановки завдань – дослідити, визначити, з'ясувати, проаналізувати, оцінити, обґрунтувати, запропонувати, розробити, оптимізувати.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. *Предмет дослідження* – конкретна проблема в межах об'єкта дослідження, на що спрямована увага автора кваліфікаційної роботи. Предмет визначає тему кваліфікаційної роботи, назва якої вказується на титульній сторінці.

Приклад формування об'єкта та предмета кваліфікаційної роботи за тематикою двох освітньо-професійних програм наведено нижче.

Для тем першого та другого блоку **освітньо-професійної програми «Муніципальна економіка»:**

Об'єкт дослідження – процес обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності м. Одеса.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів процесу підвищення конкурентоспроможності міста.

Об'єкт дослідження – процес формування програм розвитку комунальних підприємств м. Одеси.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів процесу формування програм розвитку комунальних підприємств міста.

Для тем першого та другого блоку **освітньо-професійної програми «Економіка, планування та управління бізнесом»:**

Об'єкт дослідження – процес оцінки інвестиційної привабливості Одеської області.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних аспектів оцінювання інвестиційної привабливості регіону та формування пропозицій відносно шляхів її підвищення.

Об'єкт дослідження – процес обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Вояж».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів процесу підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Обов'язковим елементом вступу є перелік використаних **методів дослідження** для досягнення поставленої в роботі мети. Обов'язково в цій частині вступу варто вказати комп'ютерні програми, які застосовано для обробки й аналізу інформації.

Для вирішення поставлених у кваліфікаційної роботі завдань рекомендується використовувати такі методи:

- загальнонаукові: аналогія, системний аналіз, формалізація;
- логічної абстракції: аналіз і синтез, індукція та дедукція;
- економіко-математичні: факторний, системно-структурний аналіз;
- економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування, класифікації;
- маркетингові: SWOT-аналіз, матричний, спостереження, опитування;
- експертної діагностики: ранжирування, порівняння, оцінювання та інші.

Основні економіко-математичні методи, які студенти можуть використовувати при проведенні дослідження за вибраною темою:

1. Мультиплікативна модель

Мультиплікативною є модель, де результативний показник визначається як добуток декількох факторних показників. Модель має вигляд:

$$Y = a \times b \times c \times d, \quad (1)$$

де Y – валовий прибуток, тис. грн ($П$);

a – середня річна вартість основних засобів, тис. грн ($ОЗ$);

b – питома вага вартості машин та обладнання в загальній вартості основних засобів ($МО / ОЗ$);

c – фондвіддача активної частини основних засобів, грн/ грн ($РП / МО$);

d – прибуткомісткість реалізованої продукції ($П / РП$), грн/ грн.

Деталізація, або глибина, факторного аналізу багато в чому визначається числом факторів, тому велике значення в аналізі мають *багатофакторні мультиплікативні моделі*. В основі побудови цих моделей лежать такі принципи:

1) місце кожного фактора в моделі повинно відповідати його ролі у формуванні результативного показника;

2) модель слід будувати з двофакторної повної моделі шляхом послідовного розподілу факторів (як правило, якісних) на складові;

3) при написанні формули багатофакторної моделі фактори рекомендується розташовувати від кількісних до якісних з урахуванням порядку дії (спочатку фактори першого рівня, потім другого та ін.).

2. Кореляційно-регресійна модель

Кореляційно-регресійний аналіз – це побудова та аналіз економіко-математичної моделі у вигляді рівняння регресії (рівняння кореляційного зв'язку), що виражає залежність результативної ознаки від однієї або кількох ознак-факторів і дає оцінку міри щільності зв'язку.

Кореляційно-регресійна модель має вигляд:

$$Y = A_1 X_1 + A_2 X_2 + \dots + A_n X_n, \quad (2)$$

де A_i – невідомі параметри кореляційно-регресійної моделі;

X_s – фактори, що чинять вплив на результативну ознаку.

3. Виробничі функції

3.1. Виробнича функція Кобба-Дугласа – виробнича функція (або функція корисності), що відображає залежність обсягу виробництва Q від чинників виробництва, що його формують: витрат праці (L) і капіталу (K). Виробнича функція Кобба-Дугласа має вигляд:

$$Y = AK^aL^b \quad (3)$$

Наприклад, у формалізованому вигляді виробнича функція Кобба-Дугласа, що відображає залежність обсягу реалізованої продукції від факторів «Капітал» та «Труд» виглядає:

$$Y = 7,021353 K^{-0,382755} L^{1,147539}$$

3.2. Виробнича функція Кобба-Дугласа-Тінбергена

Динамізований аналог виробничої функції, відомий під назвою виробнича функція Кобба-Дугласа-Тінбергена, застосовується під час моделювання часової варіації змінних, наприклад за даними одного підприємства за ряд років.

Виробнича функція Кобба-Дугласа-Тінбергена має вигляд:

$$Y = AK^{\alpha}L^{\beta}e^{\lambda t} \quad (4)$$

Тут у модель вводиться ще один фактор, так званий нейтральний науково-технічний прогрес із середнім темпом приросту λ , який відображає вплив на Y усіх чинників, окрім K і L (t – час, який приймає значення $1, 2, \dots, N$).

Інформаційна база дослідження вказує на джерела, що слугували основою дослідження: наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, агентств, дані звітності підприємств, організацій і установ та ін.

У кінці вступу необхідно представити публікації магістранта за метою кваліфікаційною роботи.

Наприклад, за результатами проведених досліджень опублікована стаття: Комендантова А. Аналіз розвитку ринку плодово-ягідної продукції в Україні // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія. Історія. – 2018. – № 6-7 (258-259). – С. 73-85.

Результати проведеного дослідження узагальнюють **висновки**.

У висновках коротко наводять найбільш важливі теоретичні, аналітичні та практичні результати дослідження в порядку основних розділів кваліфікаційної роботи.

☞ Висновки слід розділити на окремі пункти з точки зору їх відповідності поставленим і наведеним у вступі завданням.

Якщо у вступі при формуванні завдань дослідження використовувалися терміни: «проаналізувати», «узагальнити», «дослідити», «визначити», «обґрунтувати», «оцінити», «розробити», «запропонувати», то у висновках відповідно до тих же завдань, використовуються слова: «проаналізувавши», «дослідивши», «обґрунтовано», «проведена оцінка» та ін.

У висновках не можуть міститися пропозиції, які не були розглянуті й обґрунтовані у випускній роботі.

5. ПІДГОТОВКА ДО МАЛОГО ЗАХИСТУ

Матеріал дослідження необхідно подати в послідовності, що визначена структурою кваліфікаційної роботи, а саме:

- титульна сторінка (*Додаток Ж*);
- анотація (*не нумерується та не входить до загальної кількості сторінок роботи*) (*Додаток К*);
- зміст;
- вступ;
- розділ 1;
- розділ 2;
- розділ 3;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

☞ Анотація на роботу оформлюється на одному аркуші формату А4 двома мовами. Дозволяється зменшення розміру шрифту та інтервалу.

Завершена й оформлена належним чином робота обов'язково підписується на титульній сторінці автором та науковим керівником.

До роботи додаються:

- заява (*Додаток Б*);
- завдання (*Додаток В*);
- заява щодо самостійності написання роботи (*Додаток Л*) та PrtScr результатів перевірки роботи на плагіат, де зазначається відсоток унікальності тексту;
- відгук наукового керівника;
- зовнішня рецензія;
- реферат кваліфікаційної роботи для розміщення на сайті університету.

6. СКЛАДАННЯ РЕФЕРАТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

За структурою реферат кваліфікаційної роботи магістра складається з таких частин:

- титульна сторінка;
- загальна характеристика роботи;
- основний зміст роботи;
- висновки;
- анотації українською та англійською мовою.

Титульна сторінка реферату кваліфікаційної роботи магістра подається за зразком, що представлено у *Додатку М*.

Загальна характеристика роботи містить інформацію ідентичну тій, що міститься у вступі кваліфікаційної роботи магістра. Додатково зазначається інформація відносно структури роботи, її обсягу, кількості ілюстрацій та таблиць тощо за формою.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (___ найменувань) та ___-х додатків. Загальний обсяг роботи становить ___ сторінок. Основний зміст викладено на ___ сторінках. Робота містить ___ таблиць, ___ рисунків.

Основний зміст роботи стисло розкриває те, що досліджувалося магістрантом у розділах кваліфікаційної роботи магістра. Обов'язково зазначається назва розділу, а далі подаються відомості про виконані в межах кожного розділу завдання, поставлені у вступі.

Висновки – дублюють загальні висновки до кваліфікаційної роботи.

Анотація кваліфікаційної роботи магістра подається двома мовами.

Важливо звернути увагу на оформлення реферату. Це окремий документ, до якого висуваються вимоги щодо оформлення тексту, відмінні від вимог до оформлення кваліфікаційної роботи та анотації. Так, як зазначено на с. 22-23 Основних вимог «реферат виконують шрифтом Times New Roman кегль № 14 через одинарний інтервал. Текст варто друкувати дотримуючись таких розмірів полів: верхнє, ліве і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Мова реферату – ідентична мові кваліфікаційної роботи.

Зразок змістовної частини реферату кваліфікаційної роботи магістра представлено у *Додатку Н*.

Реферат зберігають на електронному носіїві у форматі PDF разом із текстом кваліфікаційної роботи. Реферат кваліфікаційної роботи магістра розміщується на офіційному сайті ОНЕУ.

7. ПІДГОТОВКА РОЗДАТКОВОГО МАТЕРІАЛУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ДЛЯ ЗАХИСТУ В АТЕСТАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ

Заздалегідь до захисту магістрант готує доповідь, презентацію та роздатковий матеріал.

Роздатковий матеріал кваліфікаційної роботи магістра надається всім членам атестаційної комісії безпосередньо перед її захистом.

Структурними частинами роздаткового матеріалу є:

- титульна сторінка (*Додаток О*);
- зміст кваліфікаційної роботи – ідентичний тому, що у роботі;
- вступ кваліфікаційної роботи – ідентичний тому, що у роботі;
- інформаційно-аналітичний матеріал (таблиці, рисунки, формули, які студент наводить для підтвердження результатів дослідження);
- висновки до кваліфікаційної роботи магістра – ідентичні тим, що у роботі.

Кількість інформаційно-ілюстративного матеріалу не лімітується, проте не може бути менше 6 найменувань. Нумерація таблиць та рисунків повинна бути наскрізною в межах роздаткового матеріалу, відповідно до посилань на них у доповіді студента. Подання на розгляд членам атестаційної комісії інформаційно-ілюстративного матеріалу, що відсутній у роботі, – неприпустимо.

Окрім автореферату, магістрант готує і презентацію. Презентація має бути правильно структурована та оформлена.

Структурно презентація має складатися з таких частин:

1. Титульний слайд.
2. Інформаційні слайди.
3. Завершальний слайд.

Основні вимоги щодо оформлення презентацій:

- дотримання єдиного стилю оформлення;

- усі слайди презентації повинні бути виконані в програмі Microsoft Power Point будь-якої версії в єдиному стилі;
- достатня кількість слайдів інформаційно-аналітичного матеріалу (не менше 6 таблиць та рисунків);
- титульний слайд повинен відображати тему кваліфікаційної роботи, прізвище студента та наукового керівника, рік виконання;
- колір і розмір шрифту має бути підібраний таким чином, щоб усі надписи були чітко написані та придатні для читання на відстані;
- не слід використовувати таблиці з великою кількістю даних, краще навести їх у формі діаграми чи графіка.

ДОДАТКИ

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт на здобуття освітнього ступеня магістра¹ за освітньо-професійною програмою професійного спрямування «Муніципальна економіка»

Теми I блоку

Економіка та планування розвитку муніципального утворення

1. **Планування економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці** (на прикладі ... *вказується місто / район / ОТГ / область*).
2. **Формування стратегії розвитку адміністративно-територіальної одиниці** (на прикладі ... *вказується місто / район / ОТГ / область*).
3. **Ресурсний потенціал та методи його оцінювання** (на прикладі... *вказується адміністративно-територіальна одиниця*).
4. **Оцінка інвестиційної привабливості адміністративно-територіальної одиниці** (на прикладі... *вказується адміністративно-територіальна одиниця*).
5. **Активізація економічного зростання на місцевому рівні** (на прикладі... *вказується місто / район / ОТГ/ область*).
6. **Шляхи підвищення конкурентоспроможності на місцевому рівні** (на прикладі... *вказується місто / район / ОТГ/ область*).
7. **Формування системи управління розвитком в територіальній громаді** (на прикладі... *вказується територіальна громада*).
8. **Розробка програм соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці** (на прикладі... *вказується адміністративно-територіальна одиниця*).
9. **Управління комплексним соціально-економічним розвитком міста** (на прикладі... *вказується місто*).
10. **Технології управління економічним розвитком територіальної громади** (на прикладі ... *вказується територіальна громада*).
11. **Розвиток міжрегіональної кооперації з реалізації проектів місцевого економічного розвитку.**
12. **Розвиток міжнародної кооперації з реалізації інвестиційних проектів.**
13. **Стан та перспективи співробітництва територіальних громад.**
14. **Обґрунтування доцільності добровільного об'єднання територіальних громад.**

¹ За згодою та консультацією наукового керівника тема може бути сформульована по іншому, але в межах окреслених блоків

15. **Ефективність упровадження проектів міжнародної технічної допомоги з розвитку сільських територій** (на прикладі . *вказується територіальна громада*).
16. **Механізми фінансування місцевого економічного розвитку** (на прикладі.... *вказується адміністративно-територіальна одиниця*).
17. **Розвиток виробничого потенціалу регіону** (на прикладі.... *вказується регіон*).
18. **Методи муніципального управління з орієнтацією на активну участь громадян** (на прикладі.... *вказується адміністративно-територіальна одиниця*).
19. **Управління розвитком інноваційних центрів в регіоні** (на прикладі.... *вказується регіон*).
20. **Упровадження інформаційних технологій в практику муніципального управління** (на прикладі.... *вказується адміністративно-територіальна одиниця*).

Теми II блоку

Планування розвитку підприємств та установ муніципального сектора

21. **Економічне обґрунтування стратегії розвитку підприємства** (*вказується сфера діяльності підприємства або (на прикладі... вказується назва підприємства, установи чи організації)*).
22. **Формування програм розвитку комунальних підприємств міста** (на прикладі ... *вказується місто*).
23. **Удосконалення діяльності підприємств житлово-комунальної сфери** (на прикладі ... *вказується регіон*).
24. **Доцільність реорганізації комунального підприємства** (на прикладі ... *вказується комунальне підприємство*).
25. **Планування розвитку комунального підприємства сфери послуг, відпочинку та розваг** (на прикладі... *вказується комунальне підприємство*).
26. **Планування розвитку транспортних підприємств міста** (на прикладі... *вказується комунальне підприємство*).
27. **Планування розвитку комунальних підприємств з благоустрою міста** (на прикладі... *вказується комунальне підприємство*).
28. **Планування розвитку комунального підприємства галузі житлового господарства** (на прикладі... *вказується комунальне підприємство*).

Рекомендована тематика кваліфікаційних робіт на здобуття освітнього ступеня магістра² за освітньо-професійною програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом»

Теми I блоку

Економіка та планування розвитку підприємницького середовища в системі державного регулювання

1. **Забезпечення ефективного функціонування** вказується конкретна сфера / сектор / галузь / міжгалузевий комплекс **національної економіки / регіону** (наприклад: **Забезпечення ефективного функціонування агропромислового комплексу держави**).
2. **Формування стратегії стійкого функціонування ...** вказується галузь / міжгалузевий комплекс **національної економіки** (наприклад, **Формування стратегії стійкого функціонування енергетичної галузі в Україні**)
3. **Обґрунтування перспектив розвитку галузі** (вказується галузь **національної економіки, наприклад, вугільної промисловості / енергетичної галузі / морегосподарського комплексу / АПК / ін.**) на макрорівні / мезорівні (на прикладі ... вказується регіон).
4. **Підготовка та прийняття передінвестиційних управлінських рішень у галузі** (вказується галузь **національної економіки**).
5. **Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку** (на прикладі вказується вид ринку).
6. **Обґрунтування перспектив реалізації інвестиційних управлінських рішень підприємств галузі** (вказується галузь **національної економіки**).
7. **Оцінка конкурентоспроможності країни/регіону в умовах глобалізації.**
8. **Антимонопольна (конкурентна) політика держави та механізм її реалізації.**
9. **Державне регулювання цін на ...** вказується вид продукції, що регулюється державою.
10. **Стимулювання / державне регулювання розвитку підприємництва у ...** вказується конкретна сфера / сектор / галузь / міжгалузевий комплекс **національної економіки**.
29. **Планування та регулювання партнерських відносин державного та приватного секторів у сфері** (вказується сфера **національної економіки**).
30. **Формування механізму державної підтримки малих сільськогосподарських товаровиробників** (на прикладі **обласного / районного управління агропромислового розвитку**).

² За згодою та консультацією наукового керівника тема може бути сформульована по іншому, але в межах окреслених блоків

Теми II блоку
Планування розвитку підприємств та установ

11. **Економічне обґрунтування диверсифікації власної справи** (*вказується сфера діяльності*)
12. **Економічне обґрунтування диверсифікації діяльності підприємства** (на прикладі *вказується назва підприємства*).
13. **Економічне обґрунтування стратегії розвитку підприємства** (*вказується сфера діяльності підприємства або (на прикладі... вказується назва підприємства, установи чи організації)*).
14. **Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства** (на прикладі... *вказується назва підприємства*).
15. **Економічне обґрунтування проекту створення/розвитку виробничого (чи іншого, вказати) підрозділу підприємства** (на прикладі *вказується назва підприємства*).
16. **Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства** (на прикладі *вказується назва підприємства*).
17. **Економічне обґрунтування методів фінансово-економічного оздоровлення підприємства** (на прикладі *вказується назва підприємства*).
18. **Економічне обґрунтування заходів з реструктуризації підприємства** (на прикладі... *вказується назва підприємства або сфера діяльності підприємства*).
19. **Економічне обґрунтування впровадження інноваційних заходів на підприємстві** (на прикладі... *вказується назва підприємства*).
20. **Економічне обґрунтування доцільності експорту продукції підприємства** (на прикладі..... *вказується назва підприємства*).
21. **Підготовка передінвестиційних рішень на підприємствах промисловості з використанням диверсифікованого підходу** (на прикладі... *вказується назва підприємства*).
22. **Комбінований підхід підготовки передінвестиційних рішень на підприємствах промисловості України** (на прикладі... *вказується назва підприємства*).
23. **Стратегічна діагностика та оцінка підприємств** (на прикладі... *вказується назва підприємства*).
24. **Планування логістичної системи промислового підприємства** (на прикладі... *вказується назва підприємства*).
25. **Формування системи комерційної логістики в торгівлі** (на прикладі... *вказується назва суб'єкта господарювання*).

Заява на виконання кваліфікаційної роботи магістра

Завідувачу кафедри ЕПУБ

Сментині Н. В.

студента ФЕУП, групи _____
(номер групи)

спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(прізвище, ім'я, по батькові)

З А Я В А

Прошу закріпити за мною для захисту в Атестаційній комісії тему кваліфікаційної роботи магістра _____

“ _____ ” березня 201_ р.

Підпис _____

Ректорові університету

Клопотання про закріплення теми кваліфікаційної роботи магістра.

Науковим керівником кваліфікаційної роботи прошу затвердити

(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Завідувач кафедри економіки, права та управління бізнесом

“ _____ ” квітня 201_ р.

Підпис _____

Завдання на кваліфікаційну роботу магістра

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економіки та управління підприємництвом

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма _____

(назва освітньої програми)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

“ ___ ” _____ 20 __ р.

З А В Д А Н Н Я

на кваліфікаційну роботу магістра

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи _____

(назва теми кваліфікаційної роботи)

науковий керівник роботи _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали)

затверджені наказом по університету від “ ___ ” _____ 20 __ р. № _____

Термін здачі студентом закінченої роботи _____ 20 __ р.

2. Вихідні дані до роботи

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які належить розробити)

4. Перелік графічного матеріалу

5. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1	Затвердження плану кваліфікаційної роботи		
2	Складання бібліографії		
3	Подання науковому керівнику: Розділ 1		
	Розділ 2		
	Розділ 3		
4	Здача закінченої кваліфікаційної роботи на кафедрі		
5	Захист кваліфікаційної роботи на кафедрі (малий захист)		

Студент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Рішення комісії кафедри про попередній (малий) захист кваліфікаційної роботи магістра від „____” _____ 20__ р.

Члени комісії:

1. _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали, підпис)

2. _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали, підпис)

3. _____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали, підпис)

Віза завідувача кафедри :

(прізвище та ініціали)

(підпис)

„____” _____ 20__ р.

*Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою I блоку ОПП
«Муниципальна економіка»*

Тема: «ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ (НА ПРИКЛАДІ М. ОДЕСА)»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	
1.1. Планування як метод державного управління: поняття та необхідність застосування на сучасному етапі розвитку.....	6
1.2. Нормативно-правове забезпечення та організація планування економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць в Україні	13
1.3. Методологія планування економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ОДЕСА	
2.1. Загальна характеристика населеного пункту та місце в територіальному поділі праці	28
2.2. Аналіз рівня економічного розвитку міста за 2014-2018 рр.	33
2.3. Конкурентні переваги та обмеження перспективного розвитку міста	45
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ОДЕСА	
3.1. Пріоритетні напрями економічного розвитку міста	50
3.2. Можливі заходи активізації економічного розвитку міста	56
3.3. Прогноз показників економічного розвитку міста Одеса до 2022 року.....	68
ВИСНОВКИ	73
Список використаних джерел	76
Додатки	86

*Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою II блоку ОПП
«Муніципальна економіка»*

Тема: «ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ
(НА ПРИКЛАДІ КП «БЛАГОУСТРІЙ»)»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
1.1. Міське господарство та благоустрій населених пунктів: поняття, необхідність розвитку та організація планування	6
1.2. Особливості функціонування підприємств з благоустрою населених пунктів	13
1.3. Види стратегій розвитку та можливості їх адаптації до комунальних підприємств	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «БЛАГОУСТРІЙ»	
2.1. Загальна характеристика комунального підприємства «Благоустрій»	28
2.2. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства за 2014-2018 рр.	33
2.3. Оцінка рівня стратегічного потенціалу підприємства сфери благоустрою	45
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «БЛАГОУСТРІЙ»	
3.1. Можливі інструменти державної підтримки економічного потенціалу комунальних підприємств з благоустрою	50
3.2. Розробка стратегічного плану розвитку комунального підприємства «Благоустрій» на 2019-2021 рр.....	56
3.3. Індикатори реалізації стратегічного плану розвитку комунального підприємства міста	68
ВИСНОВКИ.....	73
Список використаних джерел.....	76
Додатки	86

*Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою I блоку ОПП
«Економіка, планування та управління бізнесом»*

**ТЕМА: «ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ
РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ	
1.1. Поняття та сутність інвестиційної привабливості регіону	6
1.2. Фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону	10
1.3. Методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
2.1. Характеристика сучасного стану Одеської області	25
2.2. Оцінка інвестиційної привабливості Одеської області.	35
2.3. Місце Одеської області за показниками інвестиційної привабливості серед регіонів України	43
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
3.1. Основні напрями державного регулювання інвестиційної привабливості	49
3.2. Розрахунок та аналіз інтегрального показника інвестиційної привабливості регіону.....	54
3.3. Шляхи залучення інвестицій та прогноз інвестиційної привабливості Одеської області	68
ВИСНОВКИ	75
Список використаних джерел	78
Додатки	85

*Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи за темою II блоку ОПП
«Економіка, планування та управління бізнесом»*

**ТЕМА: «ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ПОЛЯНА УКРАЇНА ГРУП»)**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність стратегічного розвитку підприємства.....	6
1.2. Види стратегічного розвитку підприємства.....	12
1.3. Обґрунтування факторів вибору стратегічного розвитку підприємства.....	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕРЕЖІ ТОВ «ПОЛЯНА УКРАЇНА ГРУП»	26
2.1. Загальна характеристика конкурентних переваг ТОВ «Поляна Україна Груп».....	26
2.2. Оцінка платоспроможності та рентабельності підприємства....	35
2.3. Діагностика зовнішнього середовища підприємства.....	43
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТОВ «ПОЛЯНА УКРАЇНА ГРУП»	51
3.1. Визначення пріоритетних напрямів розробки стратегії розвитку.....	51
3.2. Економічне обґрунтування плану заходів щодо формування стратегії розвитку ТОВ «Поляна Україна Груп»	68
3.2. Прогнозні тенденції розвитку ТОВ «Поляна Україна Груп» після запровадження стратегічних заходів	80
ВИСНОВКИ	85
Список використаних джерел	88
Додатки	98

Додаток Ж

Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування

(назва освітньої програми)

на тему: **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Іванов Євген Олександрович

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, доцент

Сментина Наталія Валентинівна

/підпис/

Одеса 20 _____

*Зразок анотації на кваліфікаційну роботу магістра***АНОТАЦІЯ**

Сидоренко О. В., «Шляхи підвищення інвестиційної привабливості регіону (на прикладі Одеської області)»,
 кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
 «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
 за магістерською програмою «Економіка, планування та управління бізнесом»,
 Одеський національний економічний університет
 м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – інвестиційне середовище Одеського регіону.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти інвестиційної привабливості регіону, фактори та умови формування інвестиційної привабливості в регіоні, методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону. Проаналізовано основні показники інвестиційної привабливості Одеського регіону, на основі якого визначено місце Одеської області серед областей України. Запропоновано інтегральний показник інвестиційної привабливості Одеської області, основні напрями поліпшення інвестиційного середовища та прогноз основних макроекономічних показників інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, іноземні інвестиції, оцінка інвестиційної привабливості, державне регулювання, прогноз, капітальні інвестиції, інтегральний показник.

THE SUMMARY

Sidorenko O. V., "Ways to increase the investment attractiveness of the region (on the example of Odessa region)",
 Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty
 "076" Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges "
 under the Master's program "Economics, Planning and Business Management"
 Odessa National University of Economics
 Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research is the investment environment of the Odessa region.

In qualifying work considers the theoretical aspects of investment attractiveness of the region, the factors and conditions for the formation of investment attractiveness in the region, the methods and criteria for assessing the investment attractiveness of the region. The main indicators of the investment attractiveness of the Odessa region are analyzed, on the basis of which the place of the Odessa region among the regions of Ukraine is determined. The proposed integral indicator of the investment attractiveness of the Odessa region, the main directions of improvement of the investment environment and the forecast of the main investment indicators of the Odessa region.

Key words: investments, investment attractiveness, foreign investments, estimation of investment attractiveness, state regulation, forecast, capital investments, integral indicator.

Заява щодо самостійності написання кваліфікаційної роботи магістра

ЗАЯВА

щодо самостійності виконання письмової роботи

Я, _____,
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)
студент (ка) факультету _____
(вказується факультет)

2 року магістерського рівня навчання, ____ групи спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» даною заявою
підтверджую, що моя кваліфікаційна робота магістра на тему:
«_____»
(вказується назва теми кваліфікаційної роботи)

виконана самостійно і не містить елементів академічного плагіату (копіляції).
Усі запозичення з друкованих та електронних джерел мають відповідні посилання
та цитування, оформлені відповідно до діючих правил.

Я ознайомлений (а) з діючим положенням «Про запобігання плагіату та
впровадження практики належного цитування в письмових роботах студентів
ОНЕУ», згідно з яким виявлення факту академічного плагіату (копіляції) є
підставою для відмови у допуску кваліфікаційної роботи до захисту та
застосування відповідних дисциплінарних стягнень.

Дата

Підпис

Титульна сторінка реферату

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньо-професійною програмою

(назва освітньої програми)

на тему: **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Іванов Євген Олександрович

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, доцент

Сментина Наталія Валентинівна

/підпис/

ОДЕСА – 20__

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливим фактором забезпечення сталого розвитку економіки країни та становлення її позитивного іміджу на світовій арені є інвестиційна привабливість держави. Інвестування значною мірою впливає на вирішення соціально-економічних проблем, з якими стикається будь-яка країна. Саме тому актуальність теми магістерської роботи обумовлюється тим, що на сучасному етапі розвитку економічних відносин між країнами світу роль інвестицій продовжує зростати протягом десятиріч. У процесі глобалізації економіки, всі держави світу тісно взаємопов'язані між собою економічними відносинами. На сьогодні для кожної країни та регіону важливу роль відіграють високотехнологічні галузі залучені в міжнародний обмін. А як відомо, інвестиції є важливим чинником економічного зростання, саме тому кожна країна та окремо регіон зацікавлені в залученні коштів у свою економіку. Одеський регіон не є винятком у цьому процесі.

Сучасний етап розвитку інвестиційних відносин стверджує про те, що держава перебуває у досить складному становищі. На фоні чисельних неефективно функціонуючих інвестиційних проєктів, а також нестабільної економічної ситуації в країні, більшість іноземних інвесторів з недовірою створюються до створення проєктів у регіонах України. Саме тому, актуальним є детальний аналіз реального інвестиційного становища регіону, питання залучення іноземних інвестицій, а також можливі шляхи покращення інвестиційної привабливості регіону та країни в цілому.

На сучасному етапі розвитку економіки України виникла об'єктивна необхідність активізації інвестиційної діяльності, бо саме вона є вирішальною ланкою всієї економічної політики держави, яка забезпечує стабільне економічне зростання країни в цілому та її регіонів зокрема. Водночас суттєві структурно-технологічні зрушення в економіці, ринковій та інформаційно-комунікаційній інфраструктурі вимагають потужного фінансового забезпечення.

Залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів є одним з найефективніших джерел розвитку виробництва в регіоні. Це зумовлено тим, що інвестиції торкаються всіх сфер господарської діяльності регіону та країни в цілому і створюють багато можливостей для успішної реалізації поставлених цілей, досягнення соціального ефекту, майбутнього процвітання. Саме тому, важливим чинником є створення сприятливих умов за яких інвестор вклав би свої кошти саме в цю область. Основою для прийняття рішення інвестора про вкладення коштів буде рівень інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату в регіоні.

Серед публікацій з приводу теоретичних та практичних досліджень інвестиційної привабливості, варто відзначити праці таких вітчизняних та іноземних науковців, як В. Дорохов, М. Піндура, Л. Петкова, В. Проскурін, В. Ушаков, А. Асаул, Я. Задорожна, Л. Дяченко, С. Іщук, Т. Кулініч, С. Петровська, Н. Макарій, О. Носова, Т. Момот, А. Дука, Л. Борщ, С. Герасимова, Б. Данилишин, Н. Ткаленко.

Мета дослідження – теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування інвестиційної привабливості регіону.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність поняття «інвестиційна привабливість регіону»;
- визначити фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону;
- описати методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону;
- надати характеристику сучасного стану Одеської області;
- оцінити інвестиційну привабливість Одеської області;
- визначити місце Одеської області за показниками інвестиційної привабливості серед регіонів України;
- розкрити основні напрями державного регулювання інвестиційної привабливості;
- розрахувати інтегральний показник інвестиційної привабливості Одеської області та проаналізувати його результат;
- обґрунтувати шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеської області.

Об'єкт дослідження – процес оцінки інвестиційної привабливості Одеської області.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних аспектів оцінювання інвестиційної привабливості регіону та формування пропозицій відносно шляхів її підвищення.

Методи дослідження в процесі дослідження застосовувались: методи теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція), методи зведення, групування та узагальнення, економіко-статистичні, метод інтегральної оцінки.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації та монографічні видання вчених, нормативно-законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, дані звітності офіційних статистичних збірників, інформаційні дані управлінського та аналітичного обліку діяльності державної організації «Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень національної академії наук України».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (61 найменувань)

та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 88 сторінок. Основний зміст викладено на 75 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 15 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: Інвестиційна привабливість регіонів України як фундамент сталого економічного розвитку країни // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія. – 2018. – № 5 (257). – С. 50-58.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти інвестиційної привабливості регіону»* розглянуто сутність поняття «інвестиційна привабливість регіону», фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону, основні методи оцінки інвестиційної привабливості регіону.

У другому розділі *«Аналіз інвестиційної привабливості Одеської області»* надано характеристику сучасного стану Одеської області, проведено оцінку інвестиційної привабливості регіону та визначено місце Одеської області серед регіонів України.

У третьому розділі *«Шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеської області»* розкрито основні напрями державного регулювання інвестиційної привабливості, розраховано інтегральний показник інвестиційної привабливості Одеської області та проаналізовано його результат, запропоновано основні шляхи підвищення інвестиційної привабливості Одеської області.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. У сучасній науці багато уваги приділяється дослідженню сутності інвестиційної привабливості регіону, проте вітчизняні економісти не мають єдиної позиції трактування щодо розуміння сутності «інвестиційна привабливість регіону». Також сформульовано три методи оцінки інвестиційної привабливості регіонів, а саме: рейтинговий метод, метод інтегральної оцінки, описово-творчий метод.

2. Основними факторами формування інвестиційної привабливості регіону є сукупність, так званих, «м'яких» та «жорстких» факторів, які прямо впливають на стан інвестиційної привабливості регіону та країни загалом. Варто зазначити, що «жорсткі» фактори майже не можливо змінити або вплинути на них, у той час як «м'які» характеризуються гнучкістю до можливих змін.

3. Дослідивши методики оцінки інвестиційної привабливості регіону, варто зазначити, що найбільш прийнятною, на наш погляд, є оцінка інвестиційної привабливості регіонів Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), що проводиться за рівнями загальноекономічного розвитку; розвитку інвестиційної інфраструктури; ринкових відносин і комерційної інфраструктури; демографічною характеристикою та ступенем безпеки інвестиційної діяльності.

4. Одеська область розташована на крайньому південному заході України. Головна особливість економіко-географічного розташування області – її приморське та прикордонне положення. На сьогоднішній день в області є 26 адміністративних районів, 19 міст, у тому числі 7 – обласного підпорядкування, 12 – районного; 33 селища міського типу; 1139 сільські населені пункти. В області функціонує 110 промислових підприємств. Провідне місце в структурі товарної продукції займає харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів. У структурі промислового виробництва області значна роль належить легкій промисловості. За своїм туристично-рекреаційним потенціалом Одеська область посідає одне з провідних місць в Україні.

5. Аналіз основних макроекономічних показників показав, що обсяг надходжень прямих іноземних інвестицій в 2017 році складає 1363,2 млн. дол. США, що на 2,5% вище, ніж у 2016 році. Основний їх обсяг надходить до проектів переробної промисловості, енергетики, портової та транспортної інфраструктури. Країнами-лідерами, які інвестують в українську економіку є Кіпр, Сінгапур, Нідерланди та Велика Британія. Аналіз капітальних інвестицій показав позитивну тенденцію до росту вкладень за 2014-2017 роки, та склав 22299,7 млн. грн у 2017 році, що на 33,3% більше порівняно з 2016 роком. Майже 62% капіталовкладень здійснюється за рахунок власних коштів підприємств та організацій.

6. Аналіз основних макроекономічних показників дав змогу з'ясувати місце Одеської області серед всіх областей України. Таким чином, за обсягом валового регіонального продукту Одеська область зайняла 3 місце (149 811 млн. грн), за обсягом валового регіонального продукту на душу населення – 6 місце (50 159 млн. грн), за обсягом прямих іноземних інвестицій регіон посів 3 місце (1363,2 млн. дол. США), а за обсягом капітальних інвестицій – 4 місце (22299,7 млн. грн). За результатами Єврорейтингу інвестиційної привабливості, у якому брали участь 22 області (без урахування Донецької та Луганської областей) України – Одеська область зайняла 5 місце в 2017 році та за результатами II кварталу 2018 року опустилась на 1 позицію нижче – 6 місце, проте попереду ще 2 квартали, тому робити остаточний висновок ми не можемо. Даний результат свідчить, що Одеська область має досить високий рівень інвестиційної привабливості.

7. Система державного регулювання інвестиційної привабливості не характеризується стабільною, вона підлягає коригуванню залежно від соціально-економічної ситуації в певний період часу, рівня інвестиційної активності суб'єктів господарювання. Проте на даний момент Україною зроблено ряд позитивних кроків на шляху до підвищення інвестиційної привабливості країни. Зокрема, створено правове поле для здійснення інвестиційної діяльності, по-перше, державна гарантія захисту інвестицій, незалежно від форм власності; по-друге, застосування національного режиму валютного регулювання та справляння податків на території України до суб'єктів підприємницької діяльності або інших юридичних осіб, створених за участю іноземних інвестицій, незалежно від форм та часу їх внесення; по-третє, відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду

і моральну шкоду, завданих їм унаслідок дій, бездіяльності або не належного виконання державними органами України чи посадовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо іноземного інвестора; по-четверте, повернення інвестиції іноземному інвестору в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів з цих інвестицій у грошовій чи товарній формі в разі припинення інвестиційної діяльності.

8. За допомогою методики Бланка здійснено розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості Одеської області, який показав на якому рівні знаходиться інвестиційна ефективність області в 2017 році. Результат зафіксований на рівні 0,3269 – свідчить про те, що Одеська область знаходиться в середньому діапазоні, на що вказують і обсяги основних макроекономічних показників та місце за даними показниками серед всіх областей України. Розроблений прогноз основних показників інвестиційної активності Одеського регіону на основі лінійного тренда, показав, що прогнозний обсяг прямих іноземних інвестицій на кінець 2018 року становитиме 1222,92 млн. дол. США, що на 8,9% нижче ніж в 2017 році. На відміну від прогнозів надходження прямих іноземних інвестицій, прогноз на здійснення капітальних інвестицій на 2018-2019 роки в регіоні є позитивним, оскільки прогнозний обсяг капіталовкладень на кінець 2018 року зросте до 22 515,6 млн. грн, а в 2019 році – до 25 337,8 млн. грн.

9. При аналізі інвестиційної привабливості Одеського регіону були виявлені основні причини, які заважають формуванню сприятливого інвестиційного середовища та запропоновані дієві шляхи вирішення цих проблем та залучення іноземних інвестицій в економіку регіону, а саме: реалізація регіональних програм, які працюють сьогодні в Одеському регіоні; державна підтримка в реалізації інвестиційних проектів спрямованих на розбудову туристичної інфраструктури, агропромислового комплексу, впровадження сучасних технологій; концентрація наявних ресурсів у пріоритетних галузях економіки; інвестування в людський потенціал; удосконалення законодавчої та нормативно правової бази, спрощення податкових процедур: зменшення рівня податків для іноземних інвесторів; доступ потенційних інвесторів до інформації щодо наявних об'єктів інвестування.

АНОТАЦІЯ

Сидоренко О. В., «Шляхи підвищення інвестиційної привабливості регіону (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». –

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018

У роботі розглядаються теоретичні аспекти інвестиційної привабливості регіону, факторі та умови формування інвестиційної привабливості в регіоні,

методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону. Проаналізовано основні показники інвестиційної привабливості Одеського регіону, на основі якого визначено місце Одеської області серед областей України. Запропоновано інтегральний показник інвестиційної привабливості Одеської області, основні напрями поліпшення інвестиційного середовища та прогноз основних макроекономічних показників інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, іноземні інвестиції, оцінка інвестиційної привабливості, державне регулювання, прогноз, капітальні інвестиції, інтегральний показник.

ANNOTATION

Sidorenko O. V., «Ways to increase the investment attractiveness of the region (on the example of the Odessa region)».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty "076" Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges " under the Master's program "Economics, Planning and Business Management". – Odessa National University of Economics.– Odessa, 2018

In qualifying work considers the theoretical aspects of investment attractiveness of the region, the factors and conditions for the formation of investment attractiveness in the region, the methods and criteria for assessing the investment attractiveness of the region. The main indicators of the investment attractiveness of the Odessa region are analyzed, on the basis of which the place of the Odessa region among the regions of Ukraine is determined. The proposed integral indicator of the investment attractiveness of the Odessa region, the main directions of improvement of the investment environment and the forecast of the main investment indicators of the Odessa region.

Key words: investments, investment attractiveness, foreign investments, estimation of investment attractiveness, state regulation, forecast, capital investments, integral indicator.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ
до кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньо-професійною програмою

(назва освітньої програми)

на тему: **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Іванов Євген Олександрович

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, доцент

Сментина Наталія Валентинівна

/підпис/

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до написання та захисту кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
для студентів усіх форм навчання
за освітньо-професійними програмами кафедри економіки, права
та управління бізнесом

Укладачі: Наталія Валентинівна Сментина
 Наталя Василівна Добрава

Підписано до друку _____ Зам. _____

Формат паперу 60×84 1/16 обсяг _____ авт. арк.

Тир. _____ прим. ОНЕУ м. Одеса 82, вул. Преображенська, 8